

ALTERNATÍVNE FAKTY A REALITA

Dušan Klimo

Začiatkom 90. rokov 20. storočia sa objavili prvé overiteľné, oficiálnymi štatistikami podložené údaje o počte krajanov, tiež zahraničných Slovákov, teda občanov iných štátov, ktorí sa hlásili k slovenskému pôvodu. Z celkového, vtedy zisteného počtu, okolo 2,5 milióna osôb, sa k slovenskému pôvodu hlásilo najviac Američanov (1,9 milióna), po nich nasledovali Česi (375 tisíc). O desať rokov neskôr (v r. 2000) sa pri sčítaní obyvateľstva v USA hlásilo k slovenskému pôvodu už iba 819 tisíc osôb, v Česku (v r. 2001) sa znížil počet krajanov na 193 tisíc. V r. 2010 padol v USA počet osôb slovenského pôvodu pod hranicu 500-tisíc. Pri sčítaní obyvateľov v štátoch EÚ v r. 2011 bolo v Česku zaregistrovaných 143 tisíc občanov ČR slovenského pôvodu. Na základe týchto oficiálnych údajov musíme konštatovať, že po poslednom sčítaní obyvateľstva v USA (v r. 2010) a v štátoch EÚ (v r. 2011) sa počet občanov cudzích štátov slovenského pôvodu, teda „Slovákov žijúcich v zahraničí“ (v zmysle znenia zákona č. 474), pohybuje niekde okolo 800 tisíc.

Ďalšie oficiálne údaje sa dozvieme v r. 2020, po sčítaní obyvateľstva v USA, resp. v r. 2021, keď bude cenzus v štátoch EÚ.

Hore uvedené čísla dokazujú nesporný, evidentný silný pokles počtu osôb slovenského pôvodu v zahraničí, a to z cca. 2,5 milióna z r. 1990/1991 na cca. 800-tisíc v r. 2010/2011. Dnes, v r. 2018 musíme vychádzať z toho, že pokles lineárne pokračoval aj počas uplynulých 8 rokov a v súčasnosti v zahraničí žije už iba cca. 500-tisíc osôb slovenského pôvodu, čiže 1/5 pôvodného stavu z r. 1990/1991

V posledných dvoch dekádach výrazne vzrástol počet občanov SR, ktorí dlhodobo (niektorí natrvalo) žijú v zahraničí, kde pracujú, podnikajú, študujú a pod. Ich počet kolíše v závislosti od hospodárskej a spoločensko-politickej situácie (tiež aj od ročnej sezóny). Oficiálne odhady vychádzajú z cca. 250 – 300 tisíc osôb.

Zo súčtu týchto dvoch množín (občania cudzích štátov slovenského pôvodu + občania Slovenskej republiky žijúci v zahraničí) nám vychádza, že dnes, v r. 2018 žije v zahraničí približne 800 tisíc osôb slovenského pôvodu.

Kde treba hľadať príčiny tohto dramatického vývoja v slovenskej diaspóre? Popri prirodzenom, biologickom úbytku je neprestávajúci pokles počtu zahraničných Slovákov od r. 1990/1991 výsledkom úplného nezájmu Slovenska, ich materskej krajiny, o osud svojich „drahých krajanov“.

Je smutným faktom, že v Slovenskej republike sa problematika zahraničných Slovákov v rebríčku záujmu či dôležitosti dlhodobo nachádza na najspodnejšej priečke, ešte za sociálne neprispôsobivými a inými neproduktívnymi vrstvami obyvateľstva.

V slovenskej diaspóre prevláda názor - a dlhoročná skúsenosť to potvrdzuje -, že štát dlhodobo zanedbáva plnenie úloh vo vzťahu k slovenskému zahraničiu, ktoré mu ukladá Ústava SR, čo má nedozerne následky jednak na stav slovenskej diaspóry ako takej, jednak na kvalitatívnu úroveň vzťahov medzi Slovenskou republikou a krajanským svetom.

Slováci vo svete prežili maďarský žalár národov, prekonalí pražský dirigizmus či nemeckú tretiu ríšu, nezdolala ich ani komunistická zlovôľa. Začiatkom 90. rokov 20. st. sa vo svete k slovenskému pôvodu hlásilo 2,5 milióna osôb, občanov iných štátov, potomkov rôznych vyst'ahovaleckých vln, či politických exulantov. Je priam iróniou osudu, že dnes, po 25 rokoch existencie novodobej Slovenskej republiky, ich počet klesol na 500-tisíc!

Vláda a iné orgány a inštitúcie Slovenskej republiky napriek opakovanému upozorňovaniu na permanentné znižovanie stavu slovenskej diaspóry ostávajú v tejto otázke nečinné. Lahostajnosť, nevšímavosť, bagatelizovanie problému na jednej strane, vedomé zavádzanie verejnosti klamlivými údajmi o stabilnom počte „zahraničných Slovákov“ na strane druhej, tak sa dá charakterizovať prístup nomenklatúry na Slovensku k tejto otázke. Pritom zhubný proces ubúdania „slovenských duší“ sa prejavuje nielen v krajanskej pospolitosti „na Západe“, ale aj všade pri oných preferovaných slovenských menšinách v Maďarsku, Srbsku, Česku a inde. Uvedené fakty jasne dokazujú úplné zlyhanie *„Konceptie štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí“*. Je evidentné, že súčasné parametre politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k „zahraničným Slovákom“ už dávno nezodpovedajú reálnym podmienkam a s nimi súvisiacimi potrebami a požiadavkami slovenskej diaspóry.

Vývoj v slovenskom zahraničí od r. 1990, dramatický pokles stavu v „tradičných“ krajanských komunitách a neustávajúci „odliv mozgov“ zo Slovenska, čoraz dôraznejšie nastoľuje potrebu čo najskoršieho radikálneho prehodnotenia doterajšieho prístupu relevantných orgánov a inštitúcií Slovenskej republiky k Slovákom žijúcim v zahraničí.